

Syksy on hyvää aikaa suunnata katse öiselle taivaalle

Pimeät ja kirkkaat syysillat ja -yöt tarjoavat hienon mahdollisuuden tarkkailla taivaan ilmiöitä. Tuurilla voi päästä näkemään jopa Linnunradan.

Minna Vilkkuna

Jyväskylän Kypärämässä sijaitsevan Rihlaperän tähtitornin ovi on kutsuvasti auki. Ylös johtavat kapeat kierreportaat, ja siniseksi maalatun kuvun alla on suuri kaukoputki. Maailman-kaikkeus on aina kiehtonut ihmisiä. Niin myös Jyväskylän Sirius ry:n puheenjohtaja **Arto Oksasta**, joka on pitkän linjan tähtiharrastaja. Apollon kuulento vuonna 1969 sai hänet kiinnostumaan avaruudesta toden teolla.

– Setäni oli Siriuksen jäsen ja vei minut Rihlaperän tähtitorniin katsomaan Kuun kraatereita ja Saturnuksen renkaita, Oksanen muistelee.

Kokemus tähtitornissa oli niin vaikuttava, että se nousi edelleen yhdeksi Oksanen harrastusuran tärkeimmäksi hetkeksi. Vuosikymmeniin on mahtunut monia muitakin mieleenpainuvia elämyksiä. Oksanen on kokenut useita täydellisiä aurinkopimennyksiä sekä nähnyt pyrstötähtiä ja hienoja revontulinäyöksiä.

– Haluaisin vielä nähdä oman linnunratamme supernovan eli tähden räjähdysten. Linnunradalla pitäisi näkyä supernova keskimäärin kerran sadassa vuodessa, mutta edellisestä havainnosta on kulunut nyt 400 vuotta. Jättiläistähti Betelgeuzen on

pitkään odotettu räjähtävän, Oksanen sanoo.

Tähtiharrastusyhdistys Siriuksella on Rihlaperän tähtitornin lisäksi observatoriot Nyrölässä ja Hankasalmella. Yhdistyksen kuuluu noin 200 jäsentä. Oksanen kertoo jäsenten keski-ikä olevan yli 50 vuotta.

Toiminnassa on mukana myös nuoria, esimerkiksi 22-vuotias **Ilona Valo**, joka on myös ollut lapsesta saakka kiinnostunut avaruudesta. Valoa kiehtoo ajatus, että aina kun katselemme taivaalle, katselemme samalla myös menneisyyteen. Valovuosien päässä tapahtuvat asiat saapuvat nähtäväksemme viiveellä. Valoa kiinnostaa esimerkiksi Andromedan galaksi, jonka voi nähdä paljain silmin, vaikka se sijaitsee peräti 2,5 miljoonan valovuoden päässä maapallosta.

– Yritin pitkään nähdä Andromedan galaksia, mutta en onnistunut. Oli hieno hetki, kun vihdoinkin löysin sen taivaalta, Valo hymyilee.

Tähtiharrastuksessa pääsee alkuun helposti, sillä taivaalla riittää runsaasti katselta-

vaa paljaalla silmällä. Tähtikuvioita voi opetella kirjojen tai puhelinsovellusten avulla. Tähtitaivas alkaa vähitellen jäsentyä, kun osaa sijoittaa muutamia helppoja kohteita taivaalle.

– Otavan tunnistaa lähes jokainen, ja Sirius on tähtitaivaan kirkkain tähti. Orion on yksi helpoimmin tunnistettavista tähdistöistä. Myös kolmesta tähdestä muodostuva Kesäkolmio on yleensä helposti löydettävissä taivaalta, mutta se näkyy vain kesällä ja syksyllä. Monet tähtikuviot näkyvät taivaalla eri paikoissa syys- ja talviaikaan, mutta Pohjantähti pysyy aina samalla paikalla, Oksanen listaa.

Oksanen sanoo, että kun tähtikuviot ovat yksi kerrallaan hallussa, voi hankkia kiikarit, joilla näkee taas hieman enemmän. Myöhemmin on kaukoputken aika.

Suomi on tähtiharrastajalle erinomainen asuinpaikka. Pitkä pimeä vuodenaika tarjoaa hyvän mahdollisuuden taivaan ilmiöiden tarkkailuun. Syksy on usein tähtiharrastukselle paras ajankohta, sillä maassa ei ole vielä heijastavaa lunta.

– Laajavuoren laki on hyvä paikka taivaan tarkkailuun. Kuun nousun näkee Jyväsjärven rannalta, Tuomiojärven ranta sopii revontulien katseluun. Revontulet näkyvät yleensä pohjoisella taivaalla, joten niiden perässä kannattaa lähteä Tikkakosken suuntaan, jolloin Jyväskylän valot jäävät selän taakse etelään, Oksanen neuvoo.

Jos menee heti maaseudulle, taivas onkin yhtäkkiä täynnä tähtiä, eikä joukosta tunnistakaan mitään.

Sirius ry:n puheenjohtaja Arto Oksanen

Tähtitieteellinen yhdistys Urso on kerännyt Suomen pimeitä paikkoja Taivaanvahti-havaintojärjestelmään. Pimeällä paikalla saattaa päästä näkemään jopa Linnunradan. Aloitteleville harrastajalle liiallinen pimeys saattaa tosin olla jopa haitaksi, jos toiveena on opetella tähtikuvioita.

– Jos menee heti maaseudulle, taivas onkin yhtäkkiä ihan täynnä tähtiä, eikä niiden joukosta tunnista mitään, Oksanen huomauttaa.

Rihlaperän tähtitornilla järjestetään yleisölle tähtinäytäntöjä sunnuntai-iltaisin marraskuusta maaliskuulle. Kaukoputkella pääsee katsomaan esimerkiksi Kuuta ja kulloinkin näkyvissä olevia kohteita. Jo vierailu tähtitornissa on monille elämys.

– Yleensä meillä on noin 20 kävijää illassa. Joskus paikalla on käynyt jopa sata ihmistä ja jono on ollut ulos asti, Oksanen kuvailee.

Maailman avaruusviikkoa vietetään 4.–10. lokakuuta. Rihlaperän tähtitorni on avoinna yleisölle sunnuntaina 6.10.2024.

Ilona Valo on ollut lapsesta asti kiinnostunut avaruudesta ja tähtitaivaan ilmiöistä. Rihlaperän tähtitornilla pääsee tarkkailemaan taivaankappaleita kaukoputkella.

Rihlaperän tähtitorni valmistui vuonna 1963. Kiinnostus avaruuteen yhdistää Jyväskylän Siriuksen Arto Oksasta ja Ilona Valoa.